

WOLKOM YN WINAAM

WELKOM IN WIJNALDUM

HARLINGEN
WELKOM
AAN ZEE

Winamer kuierkes
Wijnaldumer wandelroutes

harlingenwelkomaanzee.nl/wijnaldum

Kattenroute

Wandelroute 2,6 kilometer

De wandelroute kan verlengd worden door vanaf nutskast 7 buitenom naar nuts kast 8 te lopen, de route wordt dan verlengd met 2,3 km. De wandeling gaat langs 8 met graffiti beschilderde katten nutskasten en het katten kunstwerk.

Het idee voor de Winamer katten wandelroute is in 2018 ontstaan uit het project ‘meer reuring door kleuring’. Onder dit project vielen ook: de waterpomp ‘Join the Pipe’, kleurrijke bloemenmengsels bij de uitkijktoren, bloembakken aan de lantaarnpalen en graffiti op de kastjes van de NUTS-bedrijven.

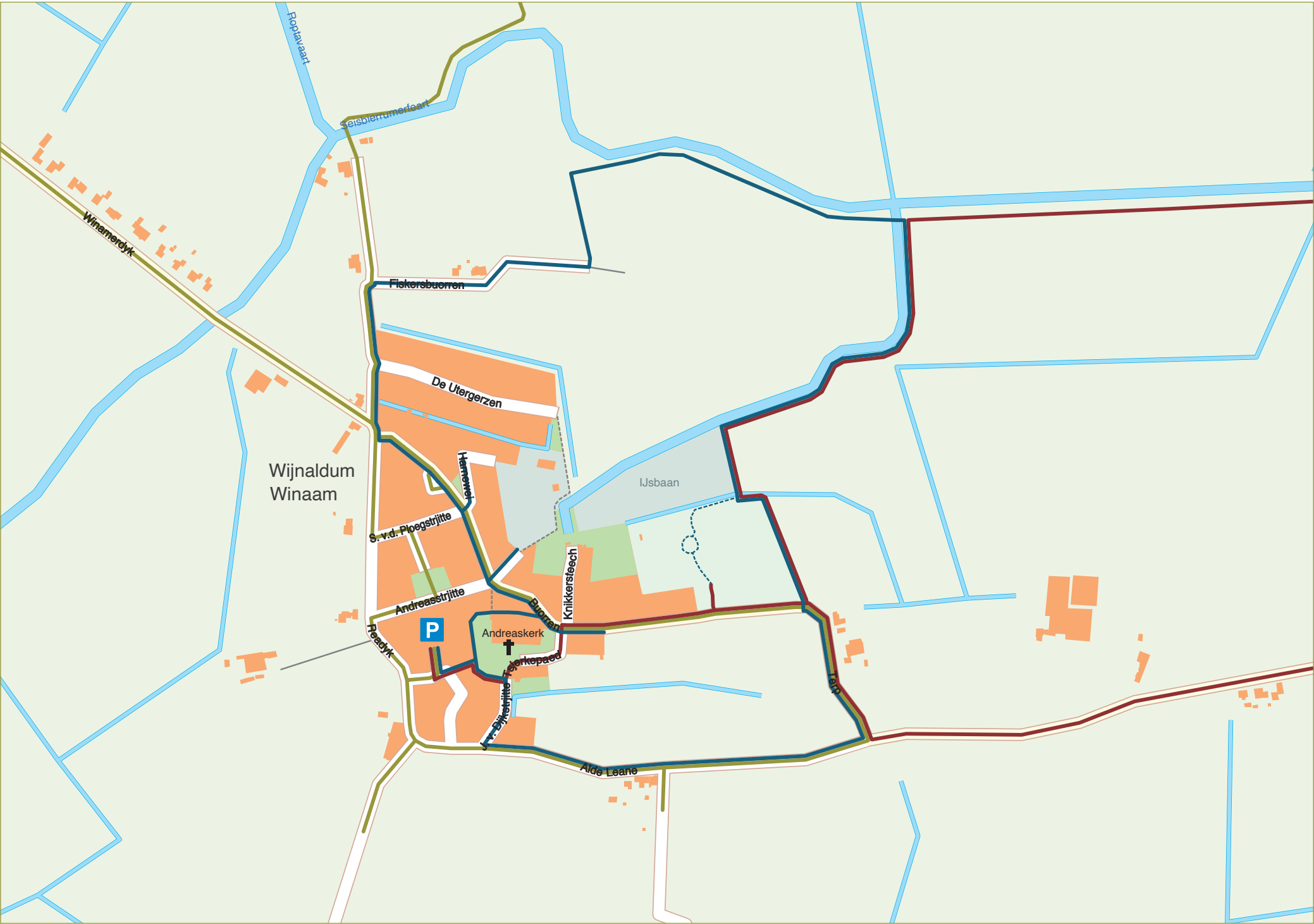
Dit project heeft als doel, om het mooie terpdorp Wijnaldum beter op de kaart te zetten en iedereen te laten genieten van al het moois wat Winaam te bieden heeft. In de zomer van 2018 was de realisatie van graffiti op de 8 nutskasten met de Winamer katten een feit. Een aantal dorpsbewoners hebben in samenwerking met Douwe Beimin van Stichting Graffitiplatform Leeuwarden vorm gegeven wat er op de nutskasten moest komen. De kunstenaars: Harke Broersma, LJ van Tuinen en Roy Schreuder hebben dit uitgevoerd.

Parkeren:

Er is een parkeerterrein bij het dorpshuis ‘de Bijekoer’ S.Schaafstrapaed 1 te Wijnaldum.

Start:

Loop terug naar de weg Readyk/Alde Leane en sla links af (Alde Leane). Middenin de scherpe bocht naar links sla rechts af.

Kast 1 Dit is een beton pad (doodlopende weg), na 50 meter aan de rechterkant staat kast 1.

Kast 2 Loop terug naar de bocht en sla rechtsaf (Alde Leane). Na 350 meter rechtsaf slaan (dit is de oprit van de fam. Jukema). Na 20 meter aan de rechterkant staat kast 2.

Kast 3 Loop terug naar de weg en sla rechts af. Na 300 meter, op de splitsing linksaf slaan (de Terp). Loop door tot het 1e huis, aan de rechterkant bij de schutting tussen Terp 5 en 3 staat kast 3.

Kast 4 De geasfalteerde weg maakt een scherpe bocht naar links en gaat over in de Buorren. Deze weg voert door de oude dorpskern. Aan de linkerkant voor Buorren13 staat kast 4.

Kast 5 Loop verder door de Buorren, tot huisnummer 41. Op het grasveld aan je linkerhand, staat een kunstwerk, wat gemaakt is door André van der Linden. Het kunstwerk heeft betrekking op de bijnaam van de Wijnaldumers: ‘de Winamer katten’. “Het silhouet van de ontworpen vorm is een kattenkop, daarmee is het idee van de Winamer katten terug te vinden in het kunstwerk”, aldus de kunstenaar. Het is op 23 maart 1993 onthuld door wethouder J.C. de Kroon.

Kast 6 Volg de weg tot aan de kruising en sla rechtsaf (Fiskersbuorren). Na 40 meter ziet u kast 6 aan de rechterkant.

Kast 7 Ga rechtdoor en houdt links aan bij de splitsing. Na 20 meter aan de linkerkant staat kast 7.

Kast 8 Om bij kast 8 te komen zijn er 2 routes: er is een korte - en een langere route. De route wordt dan verlengd met 2,3 km.

Lange route

Volg de weg over het bruggetje (‘t Heechhout genoemd, hier komen de elf steden schaatsters onder door). Dit pad heet het Waaigat. Aan het eind van het pad, steek de N393 over en sla links af (Haulewei). Loop door tot de afslag : Wijnaldum, ga hier links (Winamerdyk). Bij het eerste huis aan de rechterkant staat kast 8.

Korte route

Van kast 7 loop terug naar de splitsing en sla rechts af, de Winamerdyk op. Bij het 2e huis aan de linkerkant (Winamerdyk 3) staat kast 8.

Kast 9 Loop weer terug naar de splitsing en sla rechtsaf naar de Readyk. Volg deze weg, bij de eerst volgende zijstraat sla links af (S.v.d. Ploegstrjitte). Na 50 meter sla rechtsaf, aan de zijgevel van de nieuwbouw woning (opgeleverd in december 2020) is een katten silhouet mee gemetseld. Aan het einde van de straat rechts af slaan (ook hier is een kattensilhouet aan de zijgevel te zien). Na 50 meter links af slaan. Loop rechtdoor over de Readyk, sla links af bij de S. v/d Molenstrjitte en u bent weer bij het startpunt beland, waar kast 9 tegen het dorpshuis staat. Dit is de laatste graffitikast.

Dorpsinformatie

Het dorp Wijnaldum ligt in de gemeente Harlingen in het noordwesten van de provincie Friesland. Wijnaldum is van oorsprong een terpdorp, gelegen op één van de terpen in een meer dan twee kilometer lange in noordoostelijke richting lopende terpenrij.

Er is veel om te koesteren: de dorpskern die nog veel heeft van de “oude” kenmerken die typerend zijn voor een Fries terpdorp en het speelse landschap dat zich oorspronkelijk heeft gevoegd naar de zee en later naar de kwelderstructuur.

Wijnaldum, een dorp met een lange geschiedenis, heeft zich door de eeuwen heen altijd weten aan te passen aan de steeds weer veranderende omstandigheden. De laatste 100 jaar ook met een actieve vereniging van Dorpsbelang. Het dorp is geëvolueerd tot een kleine actieve gemeenschap, waarin ruimte is voor jong en oud, autochtoon en “import”, met een toenemend aantal gezinnen met jonge kinderen en waarin een goede balans is gevonden tussen wat van vroeger was en wat tegenwoordig gewenst en nodig is.

In Wijnaldum, aan de Terp nr. 3 is een pleisterplaats gecreëerd waar de wandelaar of fietser even kan uitrusten. Hier kunnen mensen koffie of thee kopen of een ijsje op een warme dag. Het is een selfservice voorziening opgezet door een Wijnaldumer. Er is hier ook een eenvoudige sanitaire voorziening aanwezig.

Hichtepuntenroute

Wandelroute 3,0 kilometer

Parkeren:

Bij dorpshuis De Bijekoer S. Schaafstrapaed 1.

- *Neem het S. Schaafstrapaed en sla voor de speeltuin linksaf.*
- *Sla aan het eind van het voetpad rechtsaf de Blomstrjitte in.*

Dit is een van de oudste buurtjes in Wijnaldum. De naam is ontstaan omdat via dit straatje de bloemen naar de graven op het nabijgelegen kerkhof werden gebracht. Ook stond hier de dorpspomp waar de mogelijkheid was om een bleek te gebruiken voor de was.

- *Sla aan het eind rechtsaf de Buorren op.*

Rechts is de Andreaskerk, bij deze kerk is een monument geplaatst ter nagedachtenis aan de gevallen dorpsgenoten tijdens de tweede wereldoorlog en ook de oorlogsgraven van het Gemenebest.

- *Na 50 m. aan de linkerkant op Buorren 10 het voormalige schoolgebouw.*

De eerste school werd gebouwd in 1882. In 1990 is de school afgebroken en vervangen door het huidige schoolgebouw. De ‘E.P. de Boerschool’ (genoemd naar een van de laatste hoofdmeesters) moest in 2014 sluiten.

- *Aan de rechterkant op Buorren 1 ‘it Slotsje’.*

Gebouwd in 1872 en diende als woonhuis. Later werden er vele activiteiten gehouden o.a. toneel, stembureau, Boerenleenbank, zondagsschool, vergaderingen, en gymnastiek. De tuin, met moestuinen en fruitbomen, is aangelegd door tuinarchitect Gerrit Vlaskamp.

- *Loop terug. Aan de rechterkant ‘de Smidse’ Buorren 20.*

Tot 1966 is in dit pand eeuwenlang de smederij gevestigd. De ligging was gunstig omdat aan de achterzijde in de Knikkersteedch de zuidelijke opvaart lag.

- *Buorren 30 is het oude dorpscafé ‘de Pineut’.*

Ook het café maakte gebruik van het haventje aan het Hearewal-tje. Uit een akte uit 1883 wordt gesproken van een herberg die een vaart in de buurt had. Buorren 13 was een grutterswinkeltje, binnen is nog een mooie oude grutterskast te zien. Bijnaam: “het snoepwinkeltje”.

- *Loop door naar het pleintje. Rechts het Hearewaltje.*

“Waltje” was de wal van het haventje dat doorliep tot bijna aan de Buorren. In het laatste huis woonde Jan Lampe, turf-schipper, hij was eigenaar van een “snikke”, (beurtschip), deze schepen werden gebruikt voor het vrachtvervoer.

- *Loop door richting kaatsveld. Dit veld heet “it Moargen”.*

(Morgen = oude landmaat, iets minder dan een hectare) Dit was het asveld, waarop noordelijk een braakhok stond. Hierin werd in de winter het vlas opgeslagen.

- *Loop terug naar het pleintje en sla rechtsaf de Buorren op.*
- *Sla rechtsaf naar de Harnewei.*

Dit straatje wordt “de Schilderswijk” genoemd vanwege de schilders die er vroeger gewoond hebben. Harnewei 2 wordt ook wel het schildershuis genoemd. Het is in 1890 gebouwd door Johannes Sibrens Leyenaar als “verfwinkel”. In 1895 kwam Ids Wiersma in dienst als schildersknecht. Op Harnewei 6 woonde later ook een schilder: Hidde Leyenaar, dit was het neefje van Johannes.

- *Loop terug naar de Buorren. Rechts op nr. 38 het voormalig Gereformeerde kerkje.*

Taekele Hoogterp (voorheen kastelein in de herberg aan de Buorren), heeft dit pand laten bouwen als herberg met een stalling en een trochreed. Later is hier een schildersbedrijf met een verfwinkel in gevestigd geraakt. Het pand is daarna verkocht aan de Kerkenraad van de Gereformeerde Kerk Sexbierum.

- *Bij de kruising rechtsaf de Fiskersbuorren op, loop door tot de driesprong.*
- *(Optioneel: loop rechtdoor naar de brug “it Heechhout” hier loopt de*

Ried, onderdeel van de Elfstedenroute tussen Harlingen en Franeker. Loop terug naar de splitsing en sla linksaf.)

- *Sla rechtsaf, sla linksaf het schelpenpad op en volg dit pad langs de Ried. Blijf het schelpenpad volgen met de bocht naar rechts.*
- *(Optioneel: in de bocht het onverharde pad tot aan de brughoofden nemen. De voormalige brug was onderdeel van de spoorlijn Harlingen-Stiens die van 1903 tot 1935 in gebruik was. Loop terug en neem de bocht naar links, blijf het schelpenpad volgen.)*
- *Loop door tot de ‘Terpentoer’.*

Deze is ontworpen door Nynke Rixt Jukema en verwijst naar de terpengeschiedenis van het dorp. De Terpentoer is drie meter hoog, wat even hoog is als de hoogste terp in de geschiedenis van het dorp, rond 800 na Chr. Vanaf de Toer is in het oosten zicht op de Tjitsma-terp, waar de beroemde gouden fibula (mantelspeld) in 1953 gevonden is.

- *Sla rechtsaf en loop door het Winamer bos, daarna linksaf de Terp op of*
- *Loop links om de terpentoer tot de verharde weg, daarna linksaf de Terp op.*
- *Loop door tot de driesprong.*

Het perceeltje met de Fibula en de koningsboom wordt “Skean Himd” genoemd. Dit betekent: “Een schuin stukje land (hemd)”. Voorheen lagen hier 2 wegen. Het puntje werd door de dorpsbewoners gebruikt als volkstuintje.

- *Sla rechtsaf de Alde Leane op tot nr 7 (rechterkant).*

Dit is de voormalige herberg De Oude Bijekoer. In 1784 stond er een herberg met de naam: “De vergulde Byekorf”. Het langwerpige hok is waarschijnlijk een stalling voor paard en wagen geweest. De bijnaam voor de herberg werd na 1975: “fiif iepen beamen”.

- *Sla rechtsaf de Jelle van Dijkstrjitte in. Het perceel links tussen de afslag en de kerk wordt “Tsjerkemaat” genoemd.*

Dit stuk land behoorde tot de dorpsterp en is afgegraven rond 1954 en gebruikt om de westelijke opvaart gedeels te dempen. Er liep een kerkpad dwars over het “Tsjerkemaat” in westelijke richting, door de landerijen naar de Sexbierumervaart waar een brug lag. Aan de overkant was een pad naar de Haule, naar het zuiden en naar Midlum.

- *Loop door tot de speeltuin en sla linksaf tot dorps-huis De Bijekoer, het eindpunt van deze route.*

Terpen & Wierdenroute

Wandelroute 6,0 kilometer

Start bij het dorps-huis de Bijekoer (S.Schaafstrapaed 1) (er is een mogelijkheid tot parkeren). Hierna loopt u richting het archeologisch steunpunt achter de kerk en gaat u aan het eind van de Buorren rechtsaf. Aan uw rechterhand passeert u ‘Het Slotsje’. Aan uw linkerhand ziet u de gevolgen van een te diep afgegraven deel van de terp. Het is nu bebost gebied. De terpenreeks van Wijnaldum bestaat uit zes terpen die naast elkaar op een kwelderwal liggen. Voordat de weg naar rechts afbuigt, gaat u links het schelpenpad op. Hier staat halverwege de nieuwe terpentoer.

De Terpentoer is zo gebouwd, dat het licht van de ondergaande zon op de langste dag van het jaar precies door de onderdoorgang valt! De geschiedenis van dit eeuwenoude boerenland ligt enigszins verscholen, maar vanaf de Terpentoer zijn de glooiingen van het terpenland goed te zien.

De Ried: Wanneer u verder loopt komt u bij een vaart. Het schelpenpad gaat links, u gaat rechts en volgt een met gras begroeid polderdijkje. Dit is een bijzonder gebied! Links van u is een oude slenk ‘De Ried’, een overblijfsel van een eeuwenoude hoofdvaarweg naar Franeker. De zee had hier vroeger vrij spel. Dat betekende dat het land aan de overkant een eiland vormde. De zee vormde echter ten noorden van Harlingen een nieuwe oeverwal, waarop later een zeedijk (de Ald Dijk of Hoarnestreek) werd aangelegd. Hierna werd het gebied ingepolderd. Door mensenhanden werd in de 12e eeuw de zogenoemde Roptazijl aangelegd om het overtollige hemelwater op zee te kunnen lozen. De brede Ried, waar u langs loopt, vormde ooit een groot binnenmeer, het zogenoemde Riedmeer. Dit meer verlandde uiteindelijk. In 1609 was dit water zo ondiep, dat er niet meer te varen viel. Met goedkeuring van Gedeputeerde Staten van het gewest Friesland, werd door de laagte van de Riedstroom een diep ontwateringskanaal gegraven. Dit is nu de huidige Ried. Aan weerszijden werd de drooggevalen grond bedijkt en met behulp van windmolens het waterpeil op de juiste waterstand gehouden.

Fibula: Rechts van u ziet u dan ook hoe de grond naar het zuiden toe oploopt. Hier ligt ook de vanwege opgravingen beroemde **Tjitsma-terp**. Hier werd in

1953 een groot fragment van de Fibula, de mantelspeld, gevonden.

Spoorlijn: U loopt door, links liggen de restanten van de hoofden van een brug in de voormalige spoorlijn van Tzummarum naar Midlum/ Harlingen, aangelegd in 1903. In 1935 is deze treinverbinding weer opgeheven.

Terpen reeks: U loopt door tot u bij een woning komt. Daar verlaat u het polderdijkje langs de vaart en gaat rechts het verharde pad op. Op de splitsing gaat u rechtsaf. Vanaf de boerderij rechts, huisnr. 21 en 19, ligt de terpenreeks rechts en de middeleeuwse akkers liggen links. Voorbij het natuurreservaat rechts passeert u weer een gedeeltelijk afgegraven terp. De weg maakt een bocht naar links en dan weer naar rechts. U hebt nu de middeleeuwse akkers aan uw rechterhand. De terpen liggen daar achter.

Okkinga state, Foarryp 5 passeert u eerst (rechts), en daarna het voormalig **Stationsgebouw** van de voormalige spoorlijn van Tzummarum naar Midlum/ Harlingen met kenmerken van Jugendstil (Foarryp 3).

Tjitsma-state (al genoemd in 1516) is het nieuwe landbouwbedrijf, na het “station”, met daarachter de terp waar in de jaren 1991-1993 de bekende opgravingen naar “Friese Koningen” hebben plaats gevonden.

Skean Himd: op de driesprong rechtsaf naar Wijnaldum. U ziet op het “Skean Himd” de gestileerde Fibula. U volgt de weg naar links, de dorpsterp weer op. Zo bent u terug bij het beginpunt.

